

DET GLOBALA PATRIARKATET

– OM KVINNAN I IMPERIALISMENS EKONOMI

TEXT: OLIVER CARLBERG

SEDAN REALSOCIALISMENS FALL i början av 90-talet så har världen gått in i ett nytt skede. Nästintill alla ytor på jorden är öppna för kapitalets rovdrift och majoriteten av världens åtta miljarder människor är nu tillgängliga som arbetskraft. Vi lever i globaliseringens era; under fyra årtionden har kapitalet satt gränslösheten som mål – allt ska flyta. Varor, tjänster, pengar, kapital men även arbetskraften.

Migrantarbetare, gästarbetare och flyktingströmmar hör vår moderna kapitalism till. Denna rörlighet är inte sprunget av naturen, denna värld är skapad av kapital som i jakt på profit slungat folk ut i en allt osäkrare tillvaro.

DEN HUMANITÄRA organisationen Oxfam släppte nyligen sin rapport *Reward Work, Not Wealth* där de kunde konstatera att världens miljardärer såg sin gemensamma förmögenhet öka med 762 miljarder amerikanska dollar under 2017. Samtidigt stod förmögenhetsökningen för 50 procent av världens befolkning helt stilla. De kunde också konstatera att 82 procent av förmögenhetsökningen gick till den absoluta toppen, den ökända första procenten. Att kapitalet kan göra dessa vinster är enbart möjligt på grund av utnyttjandet av världens kvinnor. Det är kvinnors underbetalda och obetalda arbete som håller systemet igång.

Vår fördjupade imperialism kan inte förstås enbart som en globalism, eller genom fenomen som sparpaket, outsourcing, förflyttning av arbetskraft och privatiseringar (även om alla dessa är viktiga beståndsdelar). Vi måste även se vår nutida imperialism som ett system av global arbetsdelning, där kvinnors arbete (och kvinnors kroppar) är nyckeln i att hålla allt i rullning i alla delar av imperialismens nät.

DEN MEST UPPENBARA delen av imperialismens globala produktionskedja är ju förstas den faktiska produktionen, fabriksarbetet. Det har ofta lyfts

Vi lever i globaliseringens era; under fyra årtionden har kapitalet satt gränslösheten som mål – allt ska flyta

De egna pengar som ska vara källan till kvinnors frigörelse går antingen hem till byn, där far- och morföräldrar tar hand om barnen, eller till skyhöga avgifter för bostad, sjukvård och skolgång

fram som en befriande och positiv utveckling att så många kvinnor globalt börjat lönearbeta.

Den positiva berättelsen, framlyft av kapitalets förespråkare, hävdar en gammal och i grunden sund feministisk idé: kvinnor ska ha rätt till sina egna pengar. Här faller dock den liberala analysen platt. Man går inte ner längre på djupet: man frågar sig inte varför kvinnor lönearbetar i större grad eller till vad kvinnors löner går. Om man tar Kina, världens industrijätte och ekonomiska mirakel, eller andra länder som Bangladesh eller Kambodja, ser man istället att kvinnor arbetar under usla förhållanden i brist på alternativ.

TILL SKILLNAD FRÅN den tidigare socialistiska politiken så bygger den nutida kinesiska industrialiseringen på samma principer som den europeiska: en omfördelning av resurser och investeringar från landsbygden till staden. 80 procent av Kinas hälso- och sjukvård är belagd i städerna, landsbygdens skolor är kroniskt underfinansierade och när man bröt upp det

kollektiva jordbruket slängdes miljoner kineser ut arbetslösa.

I samma veva som den kinesiska staten drog in resurserna öppnades ekonomiska zoner för utländska investerare och fabriker blomrade upp. Precis som för Englands, Sveriges och Rysslands ruinerade bönder fanns det

bara fabriken kvar för Kinas landsbygdsbefolkning. De egna pengar som ska vara källan till kvinnors frigörelse går antingen hem till byn, där far- och morföräldrar tar hand om barnen, eller till skyhöga avgifter för bostad, sjukvård och skolgång.

OFTAST SER VI PRIVATISERINGAR, utförsäljningar och sparpaket som ett problem för oss i västvärlden med våra stora välfärdsstater. Men länder i Afrika, Latinamerika och Asien har alla fått känna på när kapitalet kommer knackandes med krav på ett sätt vi hittills bara kan ana om.

Internationella valutafonden (IMF) har blivit ökad för sina strukturanpassningsprogram, som påtvingas olika länder som förutsättning för lånebeviljning. Dessa program inkluderar alltid privatiseringar, lönesänkningar, uppluckrande av fackliga rättigheter och kraftig bantning av statens tjänster. Kapitalet jagar som bekant alltid efter nya marknader och nya former för ökad profit – i Afrika och Latinamerika söker man speciellt privatiseringen av jordbruksmark. Detta har fått ett speciellt namn, landgrabbing, detta innebär utländska investerare

som i svallvågorna av strukturanpassning köper upp enorma hektar mark och fördrivar de jordbrukare som var bosatta där.

Dessa jordbrukare kan ha levt på mark tidigare ägt av staten, som i Etiopien, eller på mark som varit

deras sedan urminnes tider då de hävdade den som ursprungsbefolkning, som i delar av Central- och Sydamerika. Gemensam nämnare blir dock fördrivning i syfte att utveckla marken för plantageodlingar eller för utvinning av värdefulla naturresurser.

EFTERSOM MAJORITETEN AV världens jordbruksarbetare är kvinnor så är det förstas kvinnor som fördrivs. Detta är en nödvändighet för kapitalet. En arbetarklass är inte av naturen given – den är skapad och den skapas. Den moderna globala arbetarklassen har skapats genom privatiseringar, nedskärningar, landgrabbing, krig och en ekonomisk politik som gör stora delar av världen i stort sett obeboelig. På detta sätt har framförallt kvinnor kastats in i arbete – förstas i världens fabriker. Fabriker där kvinnor blir sparkade om de blir gravida, inte får ta pauser för att besöka toaletter (och därmed måste ha på sig blöjor) och inte kan organisera sig fackligt i oro att bli sparkad.

Där kvinnor blir påtvingad övertid, trakasserade som »för långsamma« under graviditet tills de måste sluta eller rent av dör... Allt detta för en lön

som enligt Oxfam ofta är alldeles för låg för att kunna leva på, vilket gör att miljontals kvinnor arbetar långa arbetsdagar, men lever trots det kvar i det som klassas som »extrem fattigdom«.

I DENNA VÅG AV PRIVATISERINGAR och underbetalt kvinnligt lönearbete ser vi ena anledningen till den enorma förmögenhetsökning som Oxfam rapporterar om. Men en analys av kvinnans situation inom kapitalismen är ofullständig om man bara ser till det produktiva arbetet. Man måste också se till det reproduktiva arbetet; arbetet som möjliggör att arbetskraften existerar för att bli utnyttjad.

På senare år har detta arbete – att vårda sjuka, ta hand om barn, städa – också blivit lönearbete och när det blivit avlönat blir det

också en möjlighet för kapitalet. För att maximera möjligheten till vinst utnyttjar förstas kapitalet den globala arbetsdelningen som uppstått – där den globala södern producerar varor och den globala nordens tjänster – på ett nytt sätt.

MAN KAN INTE OUTSOURCA städbehov (tråkigt nog för kapitalet) men man kan flytta hit den billiga arbetskraften. Där män oftast flyttas över landgränser i sektorer som byggnad och transport är det för kvinnor arbete som barnflickor, städerskor och sjukvårdspersonal som inhyser de flesta migrant- och gästarbetare. Att den globala rörligheten för arbetskraft allt mer urartar i regelrätt slavhandel är välkänt.

Den tidigare citerade Oxfam-rapporten skriver att 40 miljoner människor är förslavade i den globala arbetsmarknaden. 2015 rapporterade DN Fokus i artikelserien *De osynliga om migrantarbetarens liv i Stockholm* – där bland annat mongoliska städerskor som blir våldtagna av sina chefer, arbetar för femtio kronor i timmen samt har frågan om uppehållstillstånd hängande över sig som ett hot vilket leder till en beroendeställning. Den blomstrande sektorn för städföretag som öppnades

genom RUT-avdrag och dylikt har också öppnat upp en marknad för slavhandel och groteskt utnyttjande.

INTE BARA I EN MURKEN svart sektor är denna arbetskraftsimport en viktig del. Även den offentliga sektorn beror allt mer på importen av lägre avlönade kvinnor från Östeuropa, Afrika, Mellanöstern och Sydeuropa. Grekiska sjuksköterskor rekryteras för att fylla gapen i bemanningen för nya Karolinska, samt får ta sämre löner och sämre villkor. Inom verksamhet som hemtjänst och personlig assistans är det ännu vanligare med importerad arbetskraft och utnyttjande, som fallet med det privata vårdföretaget Närkraft assistans som Försäkringskassan undersökte 2013.

Där hade företaget hållit nepalesiska gästarbetare underbetalda och hotat dem med utvisning om de skulle klaga.

DETTA UTNYTTJANDE HAR förstas en genomgående ekonomisk logik. Genom förflyttning av arbetskraft kan kapitalet försöka hålla igång de tjänster vi i imperialismens kärna blivit vana vid.

Samtidigt kan de skattesänka för sig själva, skär ner i statens budget och privatisera för att öppna upp ännu fler marknader. Sedan är det självklart att en arbetskraft som är beroende av jobbet för att ens få stanna kvar i landet förstas är foglig.

DEN HÄR ARTIKELN började med ett citat från Oxfams rapport om förmögenhetsutvecklingen under 2017. Att 762 miljarder amerikanska dollar kunde tillfalla de allra rikaste i världen, majoriteten av dem män, vilar som ett berg på världens arbetarkvinnor.

Deras fördrivning till fabriken, till skurhinken, till slavbojorna, deras förflyttning över landsgränser, deras utnyttjande som sexslavar och

surrogatmodrar – det är detta som skapat dessa rikedomar. I denna kalla ekonomiska fakta – att världens rikaste en procenten blev 762 miljarder amerikanska dollar rikare medan världens 50 procent fattigaste inte blev en enda dollar rikare – ser vi en massiv omfördelning av makt och kapital från världens kvinnor till ett fåtal manliga kapitalister.

Bangladeshiska, kinesiska och kambodjanska kvinnor kan alla dela erfarenheter av industriarbete och utnyttjande. Hela världens kvinnor delar erfarenheter av sexuellt våld, övergrepp och trakasserier.

IMPERIALISMEN HAR OCKSÅ lett till att det kapitalistiska patriarkatet med dubbelarbete som kärna, spridit sig över alla världens hörn. Vi ser likartade problem för kvinnor globalt på ett sätt som inte var giltigt under början av 1900-talet eller under 1800-talet. Det finns förstas

fortfarande skillnader, kapitalismen utvecklats trots allt ojämnt, men chilenska, svenska och nigerianska kvinnor kan alla dela erfarenheter av nedskärningar och nedläggningar. Bangladeshiska, kinesiska och kambodjanska kvinnor kan alla dela erfarenheter av industriarbete och utnyttjande. Hela världens kvinnor delar erfarenheter av sexuellt våld, övergrepp och trakasserier.

I många feministiska cirklar ses det som tystande att tala om allmängiltiga erfarenheter, istället vill man göra varje liten grupps erfarenheter så unika att analys och politiskt arbete blir omöjligt. Men en global feminism är just vad som behövs i globaliserade tider. När vår ekonomiska utveckling allt mer för oss samman – både fysiskt och ekonomiskt – krävs en socialistisk analys som hävdar våra gemensamma klassintressen.

EN FEMINISTISK POLITIK som inte analyserar imperialismen kan inte förstå de svårigheter och de kamper kvinnor både i Sverige och globalt står inför samt på vilka sätt vi kan kämpa tillsammans.

Det är i slutändan enbart i gemensam kamp som vi kan kasta av oss imperialismen och på riktigt påbörja arbetet för kvinnans befrielse.

Text: Oliver Carlberg